

Global Sustainable Tourism Council

GSTC Kriterijumi industrije

VERZIJA 3, 21 Decembar 2016

SA

Predloženim indikatorima učinka za hotele i smeštaj

Uvod

Kriterijumi globalnog saveta za održivi turizam (GSTC) su kreirani da obezbede zajedničko razumevanje u celom svetu "održivog turizma", i oni su minimalni kriterijumi koje bilo koji turistički biznis treba težiti da postigne. Oni su organizovani oko četiri glavne teme: efektivno planiranje održivosti, maksimiziranje društvene i ekonomске koristi za lokalnu zajednicu, jačanje kulturne baštine, kao i smanjenje negativnih uticaja na životnu sredinu. Oni imaju primjenjivost na celu turističku industriju.

Kriterijumi su razvijeni i revidirani dok nastoje da se pridržavaju uspostavljenim standardima zakona ISEAL Saveza, telo priznato da pruži smernice o međunarodnim normama za razvoj održivosti standarda u svim sektorima. Kriterijumi se revidiraju svakih 3 do 5 godina. Planovi za reviziju i dodatno prijavljivanje inputa javnosti unapred u buduće revizije su dostupne na: www.gstcouncil.org. Sajt takođe pruža informacije o procesu i istoriji kriterijuma za razvoj.

Neki od upotreba kriterija uključuju sljedeće:

- Poslužiti kao osnova za sertifikaciju održivosti
- Poslužiti kao osnovne smernice za poslovanje svih veličina kako bi postali više održivi i pomoć preduzećima u odabiru programa održivog turizma koji ispunjavaju ove globalne kriterijume
- Pružiti veći pristup u rastućem tržištu održivih proizvoda, koji služe kao smernice i za putnike i za turističke agencije u izboru dobavljača i održivih programa za turizam
- Pomoći potrošačima identifikovati čvrste turističke programe i ujedno poslovno održive
- Služe kao zajednički imenitelj informativnih medija da prepoznaju održive turističke ponuđače
- Podržati sertifikaciju i druge dobrovoljne programe kako bi osigurali da njihovi standardi ispunjavaju široko prihvaćenu osnovu

- Nuditi vladine, nevladine i privatne programe kao polazište za razvoj održivih zahteva u turizmu
- Poslužiti kao osnovne smernice nadležnim organima za edukaciju i obuke, kao što su odgovarajuće škole i fakulteti za hotelijerstvo
- Demonstrirati liderstvo koje nadahnjuje druge kako da se ponašaju

Kriterijumi ukazuju na ono *šta treba* da se uradi, a *ne kako* se to radi ili da li je postignut cilj.

Ova uloga je ispunjena u skladu sa indikatorima učinka, edukativnim materijalima i pristupom alatima za realizaciju davaoca iz javnog, nevladinog i privatnog sektora koji doprinose nezamenjivoj dopuni GSTC kriterijuma o nivou destinacije.

Primena kriterijuma

Preporučuje se da se svi kriterijumi primjenjuju u najvećoj praktičnoj meri, osim u specifičnim situacijama kada kriterijumi nisu primjenjivi i postoji opravданje. Postoje određene okolnosti u kojima kriterijum nije primjenjiv kada se radi o određenoj turističkoj destinaciji ili destinacijskom menadžmentu. Ovo bi moglo biti rezultat lokalnih regulatornih, ekoloških, socijalnih, ekonomskih ili kulturnih uslova. U slučaju manjih destinacija i zajednica, poznato je da ograničeni resursi mogu sprečiti sveobuhvatnu primenu svih kriterijuma. Dalje smernice o ovim kriterijumima mogu se izvući iz pratećih pokazatelja i pojmovnika, koji će biti objavljeni od strane Globalnog Saveta održivog turizma.

Indikatori učinka

Pokazatelji učinka ovde predstavljeni dizajnirani su da daju smernice u merenju usaglašenosti sa GSTC Kriterijumima za hotelijerstvo.

Ovaj set indikatora će se ažurirati povremeno, kao što će se razvijati nove informacije. Ako želite da predložite nove indikatore ili druga poboljšanja, molimo Vas da pošaljete predloge na: destinations@gstcouncil.org.

Kombinovani Indikatori i kriterijumi

Ovaj dokument sadrži Kriterijume i indikatore učinka.

GSTC KRITERIJUMI INDUSTRIIA

INDIKATORI ZA HOTELE

SEKCIJA A: Pokažite efikasno održivo upravljanje

A1 Sistem upravljanja održivosti

Organizacija je implementirala menadžment sistem održivosti koji je pogodan za svoju veličinu i obim, pokriva okolinu, socijalna, kulturna, ekomska pitanja, kvalitet, pitanja ljudskih prava, zdravlje, sigurnost, rizik i pitanja upravljanja krizom

- a. Menadžment Sistem Održivosti je jasno dokumentovan.
- b. Sistem pokriva ekološka, socijalna, kulturna, ekomska pitanja, kv. ljudska prava, zdravstvena i bezbednosna pitanja.
- c. Sistem uključuje razmatranje rizika i upravljanje krizama.
- d. Evidentirani dokazi pokazuju implementaciju sistema.
- e. Sistem uključuje proces za praćenje kontinuiranog poboljšanja učin održivosti.

A2 Zakonska usaglašenost

Organizacija je u skladu sa svim važećim lokalnim, nacionalnim i međunarodnim zakonima i propisima, uključujući, među drugima, zdravlje, bezbednost na radu i aspekte zaštite životne sredine.

- a. Održava se ažurirana lista svih važećih zakonskih propisa.
- b. Potvrda ili drugi dokumentovani dokazi pokazuju usaglašenost sa sv važećim zakonskim propisima.

A3 Izveštavanja i komunikacija

Organizacija prenosi svoju politiku održivosti, aktivnosti i učinak prema interesnih grupa, uključujući kupce, i traži naline da uključi njihovu podršku.

- a. Redovni izveštaji su dostupni o održivom učinku.
- b. Politike održivosti i aktivnosti su prenete u eksternim i internim materijalima za komunikaciju.
- c. Komunikacija sadrži poruke pozivajući podršku potrošača i interesnih grupa

A4 Angažman Osoblja

implementacijom upravljanja održivosti sistema i prima periodične smernice i pohađa obuke u pogledu njihove uloge i odgovornosti u svom poslovanju.

- a. Dokaz o uključenosti zaposlenih je dostupan u Sistemu.
- b. Podaci kurseva i obuke na radnom mestu, sa nivoom prisustva, sudostupni na raspolaganju.
- c. Obuku osoblja i materijali sa smernicama su dostupni u pristupačnom formatu (Uključujući i upotrebu manjinskih jezika gde je to potrebno).
- d. Osoblje ima uverenja i kvalifikacije u relevantnim disciplinama / veštinama

A5 korisničko iskustvo

zadovoljstvo kupaca, uključujući i aspekte, održivosti, praćenje i korektivne mere aktivnosti

- a. Sistem povratnih informacija korisnika je uspostavljen, zajedno sa analizom rezultata.
- b. Negativne povratne informacije i odgovori su evidentirani.
- c. Postoje dokazi o korektivnim merama.

A6 Inventarizimi i pasurive dhe atraksioneve turistike

Destinacioni ka inventar të përditësuar dhe në dispozicion publik dhe vlerësim të pasurive dhe atraksioneve turistike, duke përfshirë vendet natyrore dhe kulturore.

IN-A6.a. Inventarizimi aktual dhe klasifikimi i aktiveve turistike dhe atraksioneve duke përfshirë destinacionet natyrore dhe kulturore

A7 Objekti i infrastruktura

Planiranje, lociranje, projektovanje, izgradnja, adaptacija, rada i rušenje objekata i

infrastrukture ...

a. Indikatori za A7 kriterijume odnose se na objekte i infrastrukturu u vezi

Smeštaja koji se sertifikuju u lokalnom području

A7.1 Usklađenost

... u skladu sa urbanističkim uslovima i zakonima koje se odnose na zaštićena i osetljiva područja i infrastrukture...

a. Demonstrirana je svesnost i usaglašenost sa zakonima koji se odnose na upotrebu zemljišta i aktivnosti u lokalnom području.

b. Sve potrebne licence i dozvole su ažurirane.

c. Demonstrirana je svesnost i poštovanje sa nestatutarnim planovima upravljanja i smernicama (npr za pojedine zone, projektiranje, itd).

A7.2 Uticaj i integritet

... uzeti u obzir kapacitet i integritet prirodnih i kulturnih okruženja

a. Izbor lokacije, projektovanje i pristup uzeli su u obzir vizuelne ugodnosti, uređenje, kulturne i prirodne baštine.

b. izbor lokacije, projektovanje i pristup uzeli su u obzir zaštitu biološki osetljivih područja i asimilativni kapacitet ekosistema.

c. Integritet arheološke, kulturne baštine i sakralnih objekata je očuvan.

d. Integritet i povezanost prirodnih lokaliteta i zaštićenih područja je očuvan.

e. Ugrožene ili zaštićene vrste nisu dislocirane i uticaj na sva staništa divljih vrsta je ublažen i sveden na minimum.

f. Vodotok / slivovi / močvare nisu menjani i oticanje vode je smanjeno gde je to moguće i ostaci su zarobljeni ili usmereni i filtrirani.

g. Faktori rizika (uključujući i klimatske promene, prirodne pojave, i bezbednost posetitelja) su ocenjeni.

h. Procena rizika je urađena i evidentirana uključujući i kumulativne uticaje na odgovarajući način.

A7.3 Održive prakse i materijali

... koristiti lokalno odgovarajuće i održive prakse i materijale.

a. Lokalni materijali, prakse i zanati se koriste u izgradnji i projektovanju gde je praktično i izvodljivo.

b. Autohtone i endemične biljke dobijene iz održivih izvora se koriste za uređenje i dekoraciju, izbegavajući egzotične i invazivne vrste.

c. Biljke su izabrane zbog svoje sposobnosti da tolerišu preovladavajuće ili očekivane uslove npr. biljke otporne na sušu

d. Održivi dizajn, materijali i građevinske prakse su korišćeni u zgrade, uz odgovarajuću certifikaciju gde je to moguće.

e. Otpad od izgradnje se sortira i odlaže na ekološki prihvatljiv način.

a. Lokacije, zgrade i aktivnosti su dostupne osobama sa fizičkim invaliditetom i drugim posebnim potrebama.

b. Jasne i precizne informacije se nalaze na nivou pristupačnosti.

c. Pristupačnost je sertificirana ili pregledana sa relevantnim stručnjacima / korisničkim telima.

A7.4 pristup za sve

... pruža pristup informacijama za osobe sa posebnim potrebama, gde je to moguće.

A8 Voda iz zemljišta i imovinska prava

Sticanje prava na vodu iz zemljista i imovinska prava je pravna stvar u skladu sa lokalnim komunalnim i autohtonim pravima, uključujući i njihov slobodni i prethodno obezbeđeni informisani pristanak, a ne zahtevanje prinudnog preseljenja.

- a. Na lokacijama u vlasništvu i upravljanim od organizacije ili nad kojima imaju direktni uticaj / kontrolu, vlasništvo nad zemljištem i stanarsko pravo su dokumentovani.
- b. Korisnička i prava pristupa za ključne resurse, uključujući zemljišta i vode, su dokumentovane onde gde je to moguće.
- c. Postoje dokumentovani dokazi komunikacije, savetovanja i angažmana sa lokalnim i autohtonim zajednicama.
- d. Dokaz slobodnog, prethodnog i informisanog pristanka lokalnih zajednica
- e. Koji je evidentiran, gde je to bitno (ne pokazujući prinudno preseljenje ili akviziciju zemljišta).

A9 informacije i tumačenje

Organizacija pruža informacije i tumačenje prirodnog okruženja, lokalne kulture i kulturne baštine, kao i objašnjenje o odgovarajućem ponašanju dok se posećuju prirodna područja, kulture i kulturne baštine.

- a. Informacije / tumačenje materijali o prirodnjoj i kulturnoj baštini lokalnog područja su na raspolaganju i za klijente.
- b. Osoblje je informisano i obučeno o prirodnim i kulturnim baštinama u lokalnom području.
- C. Dostavljena je informacija o klijentima u vezi odgovarajućeg ponašanja u lokalnom području.

A10 Angažman destinacije

Organizacija se bavi održivim turizmom planiranjem i upravljanjem odredišta, gde postoje takve mogućnosti.

- a. Organizacija je u kontaktu sa lokalnom organizacijom za upravljanje destinacijom ili ekvivalentnim telom u onim mestima gde je najaktivnija.
- b. Organizacija se bavi planiranjem i upravljanjem održivim turizmom u one destinacije u kojima je najaktivnija.

SEKCIJA B: Povećati društvene i ekonomске koristi za lokalnu zajednicu i minimizirati negativne uticaje

B1 Podrška Zajednici

Organizacija aktivno podržava inicijative za lokalne infrastrukture i društveni razvoj zajednice. Primeri inicijative uključuju obrazovanje, obuke, zdravstvene i sanitарne projekte koji se bave uticajem klimatskih promena.

- a. Organizacija podržava inicijative sa lokalnim zajednicama u područjima gde je posebno aktivna.
- b. Nivo i priroda doprinosa programa u lokalnoj zajednici se evidentira.
- c. Pri izboru davalaca usluga i proizvoda / iskustva o učešću u programima, organizacija daje prednost onima koji se bave podrškom lokalnih zajednica.

B2 Lokalno zapošljavanje

Lokalni stanovnici imaju jednake mogućnosti za zapošljavanje i napredovanje, uključujući rukovodeće pozicije.

- a. Organizacija nastoji pružiti mogućnosti zapošljavanja za lokalno stanovništvo u svom poslovanju i aktivnostima.
- b. Organizacija prati nivo i ideo zaposlenosti koja se pruža za lokalno stanovništvo
- c. Obuka se nudi lokalnom stanovništvu da poboljša njihove mogućnosti zapošljavanja..

B3 Lokalna kupovina

Prilikom kupovine i pružanje roba i usluga, organizacija daje prioritet lokalnim i fer dobavljačima kad god su dostupni i dovoljno kvalitetni.

- a. Organizacija redovno sprovodi reviziju svojih izvora za isporuku robe i usluga.
- b. Pri izboru davalaca usluga i proizvoda / iskustva koja imaju u programima, organizacija favorizira one koje su u domaćem vlasništvu i koja se upravljaju interno.

B4 Lokalni preduzetnici

Organizacija podržava lokalne preduzetnike u razvoju i prodaji održivih proizvoda i usluga koje se temelje na prirodi ovog područja, istorije i kulture.

- a. Gde je prikladno, organizacija pruža savete i podršku lokalnih davalaca usluga sa kojima sarađuje, u odnosu na na kvalitet i održivost njihovih usluga.
- b. Mogućnosti za zajednička ulaganja i partnerstva sa lokalnim preduzetnicima koja se uzimaju u obzir i sprovode kada je to potrebno.

B5 Eksploracija i zlostavljanja

Organizacija je implementirala politiku protiv komercijalnog, seksualnog ili bilo kog drugog oblika eksploracije ili uzinemiravanja, posebno dece, adolescenata, žena, manjine i drugih ugroženih grupa.

- a. Organizacija ima dokumentovano politiku protiv eksploracije i uzinemiravanja ugroženih grupa.
- b. Aktivnosti se prenose i sprovodi se odgovarajuća politika.
- c. Organizacija se bavi lokalnom zajednicom u radu protiv eksploracije i zlostavljanja.
- d. Zapisi o dobi zaposlenog se čuvaju i pokazuju odsustvo bilo kakvog oblika rada deteta (kao što je definisano sa strane ILO organizacije).
- e. Organizacija podržava mere protiv seksualne eksploracije deteta u turizmu.
- f. Davaoci usluga i prostorija u kojima postoji bilo kakav dokaz o mogućoj eksploraciji se ne ugovaraju niti se posećuju.

B6 Jednake mogućnosti

Organizacija nudi mogućnosti zaposlenja uključujući zaposlenja i na rukovodećim pozicijama, bez diskriminacije prema polu, rasi, veroispovesti, invaliditetu i sl.

- a. Organizacija je utvrdila grupe izložene na rizik diskriminacije, uključujući žene i lokalne manjine.
- b. Udeo zaposlenih izvučen iz svake od ovih grupa se prati i on je srazmeran sa lokalnom demografijom.
- c. Interna promocija uključuje članove ovih grupa.

B7 Dostojanstven rad

Radna prava se poštaju, a obezbeđuje se i bezbedno radno okruženje pružajući zaposlenima osnovnu platu. Zaposlenima se nude redovne obuke, iskustva i mogućnosti za napredovanje.

- a. Organizacija pokazuje svest, u skladu sa međunarodnim standardima rada i propisima.
- b. Nivo plata se prati i redovno upoređi sa nacionalnom normom za dnevne plate.
- c. Evidencija obuke se vodi za sve zaposlene i pokazuje nivo i učestalost sprovedene obuke.
- d. Ugovori zaposlenih pokazuju podršku za zdravstvo i socijalnu sigurnost
- e. Voda, kanalizacija i sanitarnе prostorije su predviđene za sve radnike na licu mesta.
- f. Zadovoljstvo zaposlenih se prati. Mehanizam žalbenih postupka je uspostavljen.

B8 Usluge Zajednica

Aktivnosti organizacije ne ugrožavaju pružanje osnovnih usluga kao što su hrana, voda, energija, zdravstvo ili kanalizacija, susednim zajednicama.

- a. Organizacija prati uticaj dostupnosti lokalnih usluga.
- b. Mehanizam komunikacije / povratne informacije / pritužbe u lokalnoj zajednici.
- c. Svako smanjenje dostupnosti osnovnih usluga lokalnim zajednicama, kao rezultat aktivnosti organizacije, se identificuje i adresira.

B9 Lokalna sredstva za život

Aktivnosti organizacije nemaju negativan Uticaj na pristup lokalnim sredstvima za život, ključujući i zemljište, upotrebu vodenih resursa, transport i stanovanje.

- a. Lokalni pristup zajednici adresira se u donošenju odluka o razvoju.
- b. Mehanizam komunikacija je uspostavljen za lokalne zajednice kako bi obavestile o svim primerima smanjenja pristupa sredstvima za život lokalnoj zajednici.

SEKCIJA C: Povećati koristi kulturnoj baštini i smanjiti negativne uticaje
C1 Kulturne interakcije

Organizacija prati međunarodne i nacionalne primere dobre prakse i lokalno postavlja smernice za upravljanje i promociju poseta autohtonih zajednica i kulturno ili istorijski osetljivih područja kako bi se smanjili negativni uticaji a maksimizirale lokalne koristi i ispunjenost posetioca.

- a. Organizacija pokazuje svest u skladu sa, postojećim međunarodnim, nacionalnim i lokalnim primerima dobre prakse i smernicama za turističke posete kulturnih znamenitosti i autohtonih zajednica.
- b. Organizacija se bavi zajednicama/lokacijama u razmatranju smernica i kreiranju i usaglašavanju dodatnih smernica.
- c. Smernice se efikasno koriste i prenose.
- d. Posebne mere su uspostavljane za prevenciju neprikladne interakcije
- e. Organizacija učestvuje u / podržava obuku i upotrebu lokalnih vodiča.
- f. Uzima se u obzir kapacitet i krhkost lokacija i zajednica, i do nivoa pritiska na njih, u određivanju veličine, učestalosti i vreme grupnih poseta
- g. Povratne informacije od lokalnih zajednica i posetitelja se ohrabruju i adresiraju sa decom.

C2 Zaštita kulturne baštine

Organizacija doprinosi zaštiti, očuvanju i unapređenju imovine, nalazišta i tradicije istorijskog, arheološkog, kulturnog i duhovnog značaja i ne ometa pristup do istih od strane lokalnog stanovništva.

- a. Organizacija priprema i snima monetarni doprinos zaštiti kulturne baštine u svojim glavnim područjima rada / poseta.
- b. Organizacija pruža u naturi ili drugoj vrsti podrške za kulturnu baštinu u svom glavnom području rada / poseta.
- c. Organizacija osigurava da njihove aktivnosti ne ometaju lokalni pristup sajtovima.

C3 Prezentiranje kulture i baštine

Organizacija vrednuje i uključuje autentične elemente tradicionalne i savremene lokalne kulture u svom poslovanju, dizajn, dekoraciju, kuhinju ili trgovinu i poštovanje prava intelektualnog vlasništva lokalnih zajednica.

- a. Posećene stranice i ponuđena iskustva pružaju autentično iskustvo lokalnih kultura i baštine.
- b. Živa kulturna baština i tradicija su evidentni u kulinarstvu, maloprodaji, događajima i ostalim ponuđenim uslugama.
- c. Autorska prava i prava intelektualnog vlasništva su uočena i neophodne dozvole su dobijene.
- d. Stavovi lokalne zajednice su zahtevani u toku predstavljanja lokalne kulturne baštine.

C4 Artefakti

Istorijski i arheološk artefakti se ne prodaju, trguju ili izlažu, osim ako je to dozvoljeno domaćim i međunarodnim pravom.

- a. Svaka upotreba artefakata je transparentna i / ili dokumentirana i prijavljena.
- b. Kada se koriste artefakti, zakoni i podzakonski akti su utvrdili dozvolu za takvu upotrebu.
- c. Posetioci su sprečeni da uklanjuju ili oštećuju artefakte

Sekcija D: Povećati koristi za okolinu i smanjiti negativne uticaje

D1 Očuvanje resursa

D1.1 Ekološki prihvatljiva kupovina

Politika kupovine koristi ekološki održive dobavljače i proizvode, uključujući kapitalna dobara, hranu, pića, građevinski material i potrošni materijal.

- a. Dokumentovana nabavna politike zaštite životne sredine je uspostavljena.
- b. Prednost se daje proizvodima i dobavljačima sa ekološkim certifikatom - posebno u odnosu na drvo, papir, ribu, hranu, i proizvoda iz divljine.
- c. Gde sertificirani proizvodi nisu dostupni, uzima se u obzir poreklo i metode uzgajanja ili proizvodnje.
- d. Ugrožene vrste se ne koriste niti prodaju.
- e. Davaoci usluga i drugih operatora odabranih i predstavljenih u ture imaju
- f. Sertификацију окoline / одрживости certifikata где је то могуће.
- g. Gde certifikati preduzeća nisu dostupni, održivošću уčinka од стране davaoca usluga smatraju se i потребна побољшања за комуникацију и implementaciju.

D1.2 Efikasna kupovina

Organizacija pažljivo upravlja kupovinom potrošnje i jednokratne upotrebe robe, uključujući i hranu, u cilju smanjenja otpada.

- a. Nabavka favorizuje višekratnu upotrebu, povratne i reciklirane robe.
- b. Nabavka i upotreba potrošne i za jednokratnu upotrebu robe se prati i upravlja.
- c. Nepotrebne ambalaže (posebno od plastike) se izbegavaju, sa kupovinom u rinfuzi po potrebi

D1.3 Zašteda Energije

Potrošnja energije se meri po vrsti i preduzimaju se koraci za smanjenje ukupne potrošnje. Organizacija ulaže napore da se poveća upotreba obnovljivih izvora energije.

- a. Ukupna energija koja se koristi, se prati i upravlja.
- b. Jedinica energije koja se koristi po turistu/noć, za svaku vrstu energije, prati se i upravlja.
- c. Obnovljivi izvori energije su favorizovani i udeo obnovljivih izvora energije u ukupnom dobavljanju se prati i upravlja.
- d. Oprema i dobre prakse se koriste da bi se smanjila upotreba energije.
- e. Ciljeve za smanjenje potrošnje energije su uspostavljeni.
- f. Osoblje i gosti dobijaju smernice o smanjenju potrošnje energije.

D1.4 Očuvanje vode

Rizik voda se ocenjuje, potrošnja vode meri po vrstama i preduzeti su koraci u minimiziranju ukupne potrošnje. Vodeni resursi su održivi i ne utiču negativno na tokove životne sredine. U područjima visokog rizika vode, identifikovano i sprovedeno je upravljanje na bazi konteksta.

- a. Ocenjen i evidentiran je rizik vode u glavnim destinacijama .
- b. U posećenim destinacijama gde je ocenjeni rizik vode ocenjen kao visok, određeni su ciljevi za upravljanje vodama.
- c. Voda se koristi u poslovanju organizacije i onih nad kojima ima direktni uticaj / kontrola se nadzire i upravlja.
- d. Oprema i prakse se koriste da se minimizira potrošnja vode.

Sekcija D: Povećati koristi za okolinu i smanjiti negativne uticaje
D2 Smanjenje zagađenja
D2.1 Emisija stakleničkih gasova

Značajne emisije stakleničkih gasova iz svih izvora pod kontrolom organizacije su identifikovani, proračunati gde je to moguće i postupci se sprovode da bi se izbegle ili kako bi se smanjile ove emisije. Preporučuje se obračun preostalih emisija od strane organizacije.

- a. Ukupne emisije direktnih i indirektnih stakleničkih gasova se monitoriraju i upravljaju.
- b. Mehanizam Carbon Footprinta se prati i upravlja.
- c. Aktivnosti se sprovode da bi se izbegle i smanjile značajne godišnje emisije iz svih izvora pod kontrolom organizacije.
- d. Carbon offset mehanizmi se koriste kada je to praktično.

D2.2 Transport

Organizacija nastoji smanjiti transportne zahteve i aktivno ohrabruje korištenje čistijih i efikasnijih alternativnih resursa od strane kupaca, zaposlenih, dobavljača i sl.

- a. Informacije su dostupne i informišu se kupci o alternativnim (klimatski povoljnim) mogućnostima transporta, za dolazak, odlazak i tokom njihove posete.
- b. Alternativne mogućnosti transporta se obezbeđuju (npr iznajmljivanje bicikala, deljenje automobila, organizovani transfer) za goste i osoblje.
- c. Daje se prednost dostupnog tržišta sa kraćom i održivom opcijom saobraćaja
- d. Lokalni dobavljači su favorizovani i zahteva se primena dnevних operacija da bi se smanjio transport

D2.3 Otpadne vode

Otpadne vode, uključujući i industrijske vode, se efektivno tretiraju i ponovo koriste i bezbedno ispuštaju, bez negativnih efekata po lokalno stanovništvo ili okruženje.

- a. Otpadne vode se odlažu u skladu sa dostupnim sistemom odobrenim od strane opštine i vlada
- b. Ako nije dostupan odgovarajući tretman komunalnih otpadnih voda, postoji sistem uspostavljen na mestu za preradu otpadnih voda (koji zadovoljava propise, zahteve i kvalitet tretiranja međunarodnih otpadnih voda i osigurava da nema negativnih efekata po lokalno stanovništvoi okolini).

D2.4 Čvrsti otpad

Otpad, uključujući otpad od hrane, se tretira, mehanizmima koji su na snazi za smanjenje otpada. Tamo gde nije moguće smanjenje, primenjuje se ponovna upotreba ili recikliranje. Svako odlaganje preostalog otpada nema negativan uticaj po lokalno stanovništvo ili okolinu.

- a. Organizacija je svesna aranžmana o upravljanju otpadom u glavnoj
- b. Destinaciji posete, i nastoji da utiče na njihovo unapređenje, gde jeto neophodno i izvodljivo.
- c. Plan upravljanja čvrstim otpadom je uspostavljen i onih nad kojima ima direktni uticaj / kontrolu
- d. Plan upravljanja čvrstim otpadom uključuje postupke za smanjenje, selektiranje i ponovnu upotrebu ili recikliranje otpada hrane gde je to moguće.
- e. Odlaganje otpada je u sklopu vladinih procedura i ili odobrenih objekata i tu je dokaz da objekat nema negativan uticaj na životnu sredinu ili lokalna stanovništva.
- f. Čvrsti otpad odlaže setako što se meri po vrsti i ciljevi su uspostavljeni kako bi se smanjila stopa ne-preusmerenog čvrstog otpada.
- g. Smernice se daju osoblju klijentima i dobavljačima proizvoda i usluga za smanjenje otpada.

D2.5 Štetne supstance

Upotreba štetnih materija, uključujući pesticide, boje, sredstva za dezinfekciju bazena, i sredstva za čišćenje, su svedena na minimum, i zamenuju se sa proizvodima koji nisu štetni. Skladištenja, upotreba, rukovanje i odlaganje hemikalijama se pravilno upravlja.

- a. Popis štetnih materija je napravljen i materijalna bezbednost podataka (MSDS) se održava.
- b. Sprovode se aktivnosti za sprovođenje ekoloških alternativa.
- c. Hemikalije, posebno refusne, se skladište i njima se upravlja u skladu sa odgovarajućim standardima
- d. Posetitelji su upoznati sredstvima za ličnu upotrebu koja mogu biti štetna po lokalno okruženje (kao što su toksične kreme za sunčanje i sprejevi protiv insekata.)

D2.6 Smanjiti zagađenje

Organizacija sprovodi prakse kako bi umanjila zagađenje od buke, svetlosti, oticanje, erozije, supstance koje oštećuju ozonski omotač i zagađivače vazduha, vode i tla.

- a. Potencijalni izvori zagađenja koji su obuhvaćeni kriterijumima su pregledani i identifikovani.
- b. Potencijalni izvori zagađenja obuhvaćeni su u kriterijumima koji se prate.
- c. Aktivnosti se preduzimaju kako bi se smanjilo i gde je to moguće eliminiralo zagađenje iz izvora obuhvaćenim u kriterijumima.

Sekcija D: Povećati koristi za okolinu i smanjiti negativne uticaje

D3 očuvanje biodiverziteta, ekosistema i prirodnog uređenja

D3.1 Očuvanje biodiverziteta

Organizacija podržava i doprinosi očuvanju biološke raznolikosti, uključujući i odgovarajuće upravljanje vlastitim imovinom. Posebna pažnja posvećena je prirodno zaštićenim područjima i područjima sa visokom vrednošću biološke raznolikosti. Bilo koji poremećaj prirodnih ekosistema je sveden na minimum i on je saniran a tu je i kompenzaciski doprinos za upravljanje očuvanjem biodiverziteta

- a. Organizacija pokazuje svest o zaštićenim prirodnim područjima i područjima visoke vrednosti biološke raznolikosti.
- b. Organizacija pruža i evidentira novčanu podršku za očuvanje biodiverziteta u lokalnom području.
- c. Organizacija pruža i evidentira podršku u naturi ili drugu podršku za očuvanje biološke raznolikosti u lokalnom području.
- d. Objekti su aktivni na način koji podržava očuvanje biološke raznolikosti.
- e. Organizacija je svesna i ublažava aktivnosti koje uz nemiravaju divlje životinje i njihova staništa.
- f. Kompenzacija se sprovodi ukoliko je došlo do bilo kakve smetnje.
- g. Aktivnosti se preduzimaju da se podstaknu posetitelji da podrže očuvanje biološke raznolikosti.
- h. Organizacija se bavi lokalnim očuvanjem biodiverziteta.

D3.2 Invazivne vrste

Organizacija preduzima mere da se izbegne uvođenje invazivnih vrsta. Autohtone vrste koriste se za uređenje i obnovu gde god je to moguće, posebno u prirodnim staništima.

- a. Na lokacijama se prati prisustvo bilo kakvih invazivnih vrsta.
- b. Aktivnosti se preduzimaju kako bi se osiguralo da invazivne vrste nisu uvedene i da se ne šire.
- c. Program o iskorenjavanju i kontroli invazivnih vrsta je uspostavljen.
- d. Uređenje lokaliteta razmatra upotrebu autohtonih vrsta

D3.3 Posete prirodnim lokacijama

Organizacija sledi odgovarajuće smernice za upravljanje i promociju poseta prirodnih lokacija kako bi se minimizirali negativni uticaji i maksimalno ispunio broj posetitelja

- a. Organizacija je svesna, i u skladu sa, postojećim smernicama za turističke posete prirodnim lokacijama.
- b. Smernice se koriste prilikom obavljanja posete i informisanja gostiju.
- c. Organizacija se bavi sa lokalnim telima za uspostavljanje očuvanja biodiverziteta
- d. Identifikaciju pitanja koja se odnose na posete određenim lokacijama.
- e. Organizacija učestvuje u / podržava obuku i upotrebu lokalnih vodiča u prirodnim lokacijama.
- f. Uzima u obzir da se kapacitet i krvakost prirodnih lokacija, kao i nivoa pritiska na njih, u određivanju veličine, učestalosti i vreme grupne posete.
- g. Pospešuju se povratne informacije od lokalnih zajednica i posetitelja.

D3.4 Interakcija sa divljim životinjama

Interakcije sa divljim životinjama, uzimajući u vidu kumulativne uticaje su neinvazivne i izbegavaju se negativni efekti na životinje u pitanju održivosti i odgovornog ponašanja turista u divljini.

- a. Organizacija je svesna, i radi u skladu sa, postojećim lokalnim, nacionalnim i međunarodnim propisima i smernicama koje se odnose na interakcije sa divljim životinjama, uključujući i gledanje divljači.
- b. Organizacija se bavi razvojem i implementacijom lokalnih kodova i smernica za interakciju sa divljim životinjama, uključujući i njihovo gledanje, ukoliko je potrebno, na osnovu saveta stručnjaka za divlje životinje.
- c. Organizacija osigurava da svi operateri i posećena mesta su usklađeni sa postojećim lokalnim, nacionalnim i međunarodnim propisima i smernicama koje se odnose na interakcije sa divljim životinjama, uključujući i gledanje divljači.
- d. Direktne interakcije, posebno hranjenje, ne treba da bude dozvoljeno, osim ako nije posebno sankcionisano međunarodno prihvaćenim standardima ili, gde standardi nisu dostupni, vođeni savetima od nezavisnog stručnjaka za divlje životinje.
- e. Mere se preduzimaju kako bi se smanjilo uznemiravanje divljači
- f. Uticaji na dobrobit divljih životinja se redovno prati i adresira.

D3.5 Dobrobit životinja

Nijedna vrsta divljih životinja ne sme da se uzbaja ili čuva u zatočeništu osim od strane nadležnih i na odgovarajući način opremljenih lica i za pravilno regulisanje aktivnosti u skladu s lokalnim i međunarodnim pravima. Zbrinjavanje i briga divljih i domaćih životinja zadovoljava najviše standarde dobrobiti životinja.

- a. Organizacija je svesna, i radi u skladu sa, relevantnim zakonima i propisima u vezi zatočeništva divljih životinja.
- b. Postojeće smernice koje se odnose na zarobljeništvo divljih životinja za pojedine turističke aktivnosti su implementirane.
- c. Osoblje odgovorno za zarobljene divlje životinje ima odgovarajuće kvalifikacije i u potpunosti su licencirani.
- d. Organizacija je svesna, i radi u skladu sa, relevantnim zakonima i propisima koji se odnose na dobrobit životinja.
- e. Postoje redovne kontrole o uslovima zarobljavanja divljih životinja i njihovih staništa.
- f. Postoje redovni pregledi stanja domaćih životinja i njihovog zbrinjavanja.

D3.6 Uzgajanje divljih vrsta i trgovina

Divlje životinje nije dozvoljeno da se uzgajaju, konzumiraju, izlažu u kafezima, prodaju ili trguju, osim kao deo regulisanih delatnosti koje osiguravaju da je njihovo korištenje održivo i u skladu sa domaćim i međunarodnim zakonima.

- a. Organizacija je svesna, i radi u skladu sa, relevantnim zakonima i propisima u vezi sa zbrinjavanjem i trgovinom divljih životinja.
- b. Posetnici su obavešteni o propisima koji se odnose na zbrinjavanje, potrošnju i trgovinu divljih životinja kao i potrebe da se izbegne kupovina ilegalnih proizvoda / suvenira izrađenih od ugroženih vrsta kao što je navedeno od strane IUCN-a i CITES-a.
- c. Tamo gde se lovne aktivnosti smatraju legalnim, primenjuje se naučno zasnovan, pravilno upravljan i strogo sproveđen način očuvanja.